

V. I. Lenin

Svar till P. Kievskij (J. Pjatakov)

September 1916

Publicerades första gången i tidskriften *Proletarskaja Revolutsia* nr 7 (90), 1929.¹

Källa: *Collected Works*, Progress Publishers, 1964, Moskva, vol., s. 22-27.

En sådan form av *förtryck* eller *undertryckande* av det mänskliga tänkandet som kriget leder till är den imperialistiska ekonomismens föraktfulla inställning till *demokrati*. P. Kievskij märker inte att detta krigsinspirerade förtryck, denna rädsla, denna vägran att analysera löper som en röd tråd genom alla hans argument. Vad är det för mening med att diskutera försvaret av fosterlandet när vi befinner oss mitt i en sådan fruktansvärd förintelse? Vad är det för mening med att diskutera nationers rättigheter när regelrätt strypning är regel överallt? Nationernas självbestämmande och ”oberoende” – men se vad de har gjort med det ”oberoende” Grekland! Vad är det för mening med att tala och tänka på ”rättigheter”, när rättigheter överallt trampas ner i militaristernas intresse! Vad är det för mening med att tala och tänka på en republik, när det inte finns någon som helst skillnad mellan de mest demokratiska republikerna och de mest reaktionära monarkierna, när kriget har utplånat varje spår av skillnad!

Kievskij blir väldigt arg när han får höra att han har givit efter för rädslan och till och med förkastat demokratin i allmänhet. Han är arg och protesterar: Jag är inte emot demokrati, bara emot *ett* demokratiskt krav, som jag anser vara ”dåligt”. Men även om Kievskij är *förolämpad* och även om han ”försäkrar” oss (och kanske också sig själv) att han inte alls är ”emot” demokratin, så bevisar hans *argument* – eller rättare sagt, de ändlösa *felen* i hans argument – motsatsen.

Försvaret av fosterlandet är en lögn under ett imperialistiskt krig, men inte under ett demokratiskt och revolutionärt krig. Allt tal om ”rättigheter” verkar absurt under ett krig, eftersom *varje* krig ersätter rättigheter med direkt och regelrätt våld. Men det ska inte få oss att glömma att historien tidigare har känt till (och med stor sannolikhet kommer att känna till, måste känna till, i framtiden) till krig (demokratiska och revolutionära krig) som, även om de ersatte varje slags ”rättighet”, varje slags demokrati, med våld under kriget, ändå, i sitt sociala innehåll och sina konsekvenser, *tjänade* demokratins sak, och *följaktligen* socialismen. Det verkar som om exemplet Grekland ”motbevisar” allt nationellt självbestämmande. Men om man stannar upp och tänker, analyserar och överväger, och inte låter sig dövas av ordens ljud eller skrämmas och förtryckas av krigets mardrömslika intryck, då är detta exempel inte mer allvarligt eller övertygande än att förlöjliga det republikanska systemet, eftersom de ”demokratiska” republikerna, de mest demokratiska – inte bara Frankrike, utan också Förenta staterna, Portugal och Schweiz – under detta krig redan har infört eller håller på att införa, exakt samma slags militaristiska godtycke som finns i Ryssland.

Att det imperialistiska kriget utplånar skillnaden mellan republik och monarki är ett faktum. Men att därför förkasta republiken, eller till och med förakta den, är att låta sig skrämmas av kriget, och låta sitt tänkande *förtryckas* av dess fasor. Detta är mentaliteten hos många

¹ Denna artikel skrevs som svar på en artikel av J. L. Pjatakov (P. Kievskij), ”Proletariatet och ’nationernas rätt till självbestämmande, i finanskapitalets era’” (augusti 1916). Manuskriptet bär Lenins marginalanteckning: ”Kievskijs artikel om självbestämmanderätt och Lenins svar”. Båda artiklarna var avsedda för nr 3 av *Sbornik Sotsial-Demokrata*. Något senare skrev Lenin ytterligare en artikel som svar till Kievskij, ”En karikatyr av marxismen och den imperialistiska ekonomismen” (se s. 28-76 i denna volym). På grund av ekonomiska svårigheter publicerades inte nr 3 och artiklarna kom inte i tryck. Lenins artikel var dock allmänt känd i manuskriptform bland bolsjevikerna som bodde utomlands och bland ett antal vänstersocialdemokrater.

anhängare av parollen om ”nedrustning” (Roland-Hoist, den yngre delen i Schweiz, den skandinaviska ”vänstern”² och andra). Vad, menar de, är det för mening med att diskutera ett revolutionärt utnyttjande av armén eller en milis, när det i detta krig inte är någon skillnad mellan en republikansk milis och en monarkistisk stående armé, och när militarismen *överallt* gör sitt hemska arbete?

Allt detta är *en* och *samma* tankeströmning, ett och samma teoretiska och praktiska politiska misstag som Kievskij omedvetet gör vid varje steg. Han *tror* att han bara argumenterar mot självbestämmanderätten, han *vill* bara argumentera mot självbestämmanderätten, men resultatet – mot hans vilja och samvete, och det är det märkliga – är att han inte har anfört *ett enda* argument som inte lika väl skulle kunna tillämpas på demokrati i allmänhet!

Den verkliga källan till alla hans märkliga logiska fel och förvirring – och detta gäller inte bara självbestämmande, utan också försvar av fosterlandet, skilsmässa, ”rättigheter” i allmänhet – ligger i krigets *förtryck* av hans tänkande, som får honom att helt förvränga den marxistiska ståndpunkten om demokrati.

Imperialismen är en högt utvecklad kapitalism; imperialismen är progressiv; imperialismen är demokratin negation – ”följaktligen” är demokratin ”ouppnåelig” under kapitalismen. Imperialistiska krig är en flagrant kränkning av all demokrati, vare sig det är i efterblivna monarkier eller progressiva republiker – ”därför” är det meningslöst att tala om ”rättigheter” (dvs. demokrati!). Det ”enda” som kan ”ställas emot” det imperialistiska kriget är socialismen; socialismen ensam är ”utvägen”; ”följaktligen” är att föra fram demokratiska paroller i vårt minimiprogram, dvs. under kapitalismen, ett bedrägeri eller en illusion, en förvirring eller ett uppskjutande, etc., av parollen om socialistisk revolution.

Även om Kievskij inte inser det, så är det den verkliga källan till alla hans missöden. Det är hans *grundläggande* logiska fel som, just därför att det är grundläggande och författaren inte inser det, ”*exploderar*” vid varje steg som ett punkterat cykeldäck. Det ”exploderar” än i frågan om försvaret av fosterlandet, än i frågan om skilsmässa, än i frasen om ”rättigheter”, i denna anmärkningsvärda fras (anmärkningsvärd för sitt totala förakt för ”rättigheter” och sin totala oförmåga att förstå frågan): vi skall *inte* diskutera rättigheter, *utan* förstörelsen av det urgamla slaveriet!

Att säga detta är att visa en brist på förståelse för förhållandet mellan kapitalism och demokrati, mellan socialism och demokrati.

Kapitalismen i allmänhet och imperialismen i synnerhet förvandlar demokratin till en illusion – även om kapitalismen samtidigt ger upphov till demokratiska strävanden hos massorna, skapar demokratiska institutioner, förvärrar motsättningen mellan imperialismens förnekande av demokrati och massornas strävan efter demokrati. Kapitalismen och imperialismen kan bara störtas med hjälp av en ekonomisk revolution. De kan inte störtas med hjälp av

² Lenin anspelar på artikeln ”Miliz oder Abrüstung?” (”Milis eller avväpning?”) av Henriette Roland-Holst, en vänsterorienterad holländsk socialdemokrat, i den schweiziska socialdemokratiska tidskriften *Neues Leben* (Nytt liv) nr 10-11 (oktober-november) och nr 12 (december) 1915.

När Lenin hänvisade till de schweiziska unga socialdemokraterna, hade han främst i åtanke tidskriften *Jugend-Internationale* (Den internationella ungdomen), organ för Internationella förbundet av socialistiska ungdomsorganisationer, som publicerades i Schweiz; den talade för vänsterkrafterna i det schweiziska socialdemokratiska partiet. Nummer 3 av tidningen innehöll en ledare med rubriken ”Volksheer oder Entwaffnung?” (”En folkarmé eller avväpning?”).

De skandinaviska (svenska och norska) vänstersocialdemokraternas inställning i denna fråga beskrevs i artiklar av Karl Kilbom, ”Den svenska socialdemokratin och världskriget”, och Arvid Hansen, ”Vissa aspekter av dagens norska arbetarrörelse”, som båda publicerades i *Sbornik Sotsial-Demokrata* nr 2.

Lenin diskuterar ”avväpningsparollen” i ”Den proletära revolutionens militära program” och ”Avväpningsparollen” (se s. 77-87, 94-104 i denna volym).

demokratiska omvandlingar, inte ens de mest "ideala". Men ett proletariat som inte är skolat i kampen för demokrati är oförmöget att genomföra en ekonomisk revolution. Kapitalismen kan inte besegras utan att man tar över *bankerna*, utan att man upphäver det *privata ägandet* av produktionsmedlen. Men dessa revolutionära åtgärder kan inte genomföras utan att hela folket organiseras för en demokratisk förvaltning av de produktionsmedel som erövrats från bourgeoisin, utan att hela det arbetande folkets massa, proletärer, halvproletärer och småbönder, engageras för en demokratisk organisering av sina led, sina styrkor och sitt deltagande i statsangelägenheter. Det imperialistiska kriget kan sägas vara en trefaldig negation av demokratin (*a.* varje krig ersätter "rättigheter" med våld; *b.* imperialismen som sådan är en negation av demokratin; *c.* det imperialistiska kriget likställer helt och hållet republiken med monarkin), men uppvaknandet och tillväxten av den socialistiska revolten mot imperialismen är *oupplösligt* förbunden med tillväxten av demokratiskt motstånd och oro. Socialismen leder till att *varje* stat förtvinar, och därmed också varje demokrati, men socialismen kan bara genomföras *genom* proletariatets diktatur, som kombinerar våld mot bourgeoisin, dvs. minoriteten av befolkningen, med *fullständig* utveckling av demokratin, dvs. ett verkligt jämlikt och verkligt universellt deltagande av *hela* befolkningsmassan i alla *statliga* angelägenheter och i alla de komplexa problem som avskaffandet av kapitalismen innebär.

Det är i dessa "motsägelser" som Kievskij, som hade glömt den marxistiska läran om demokrati, och blivit förvirrad. Bildligt talat har kriget så förtryckt hans tänkande att han ersätter allt tänkande med den agitatoriska parollen "bryt med imperialismen", precis som ropet "lämna kolonierna" används för att ersätta analysen av vad som egentligen är *meningen* – ekonomiskt och politiskt – med att de civiliserade nationerna "lämnar kolonierna".

Den marxistiska lösningen på demokratiproblemet är att proletariatet *utnyttjar alla* demokratiska institutioner och strävanden under sin klasskamp mot bourgeoisien, för att förbereda dess störtande och säkra sin egen seger. Ett sådant utnyttjande är ingen lätt uppgift. För ekonomisterna, tolstojanerna etc. framstår det ofta som en oförlätlig eftergift åt "borgerliga" och opportunistiska åsikter, precis som försvaret av nationellt självbestämmande "under finanskapitalets epok" för Kievskij framstår som en oförlätlig eftergift åt borgerliga åsikter. Marxismen lär oss att "bekämpa opportunismen" genom att avstå från att utnyttja de demokratiska institutioner som har skapats och förvrängts av bourgeoisien i det *givna*, kapitalistiska, samhället är att *helt* kapitulera för opportunismen!

Parollen om *inbördeskrig* för socialism visar den snabbaste vägen ut ur det imperialistiska kriget och *kopplar samman* vår kamp mot kriget med vår kamp mot opportunismen. Det är den enda parollen som korrekt tar hänsyn till både krigstidens särdrag – kriget drar ut på tiden och hotar att växa till en hel "epok" av krig – och den allmänna karaktären på vår verksamhet till skillnad från opportunismen med dess pacifism, legalism och anpassning till den "egna" bourgeoisin. Dessutom är inbördeskriget mot bourgeoisien ett *demokratiskt* organiserat och *demokratiskt* genomfört krig mellan den egendomslösa massan och den besuttna minoriteten. Men precis som alla andra krig, måste inbördeskrig oundvikligen ersätta rättigheter med våld. Våld i namn av majoritetens intressen och rättigheter är dock av en annan natur: det trampar på exploatörernas, borgarklassens, "rättigheter", det är *ouppnåeligt* utan demokratisk organisering av armén och "eftertruppen". Inbördeskriget tvångsexproprierar omedelbart och först och främst bankerna, fabrikerna, järnvägarna, de stora egendomarna osv. Men *för att* kunna exproprierar allt detta måste vi införa folkval av alla ämbetsmän och officerare, *fullständigt sammansmälta* den armé som för krig mot bourgeoisin med folkets massa, fullständigt demokratisera förvaltningen av livsmedelsförsörjningen, produktionen och distributionen av livsmedel osv. Inbördeskrigets mål är att lägga beslag på banker, fabriker etc., förstöra alla möjligheter till motstånd från borgarklassens sida, förstöra *dess* väpnade

styrkor. Men detta mål kan inte uppnås *vare sig* i dess rent militära, ekonomiska *eller* politiska aspekter, om vi inte under kriget samtidigt inför och utvidgar demokratin bland *våra* väpnade styrkor och i *vår* "eftertrupp". Vi säger till massorna (och de känner instinktivt att vi har rätt): "De lurar er genom att få er att kämpa för den imperialistiska kapitalismen i ett krig som förklätts med demokratins stora slagord. Ni måste, ni skall föra ett *verkligt* demokratiskt krig *mot* bourgeoisin för att uppnå *verklig* demokrati och socialism." Det nuvarande kriget förenar och "smälter samman" nationer till koalitioner med hjälp av våld och ekonomiskt beroende. I vårt inbördeskrig mot bourgeoisien skall vi förena och sammansmälta nationerna, *inte* med rubelns kraft, *inte* med batongens kraft, inte med våld, utan genom det arbetande folkets *frivilliga* överenskommelse och solidaritet mot utsugarna. För borgarklassen har proklamationen om lika rättigheter för alla nationer blivit ett bedrägeri. För oss kommer det att vara sanningen som kommer att underlätta och påskynda att alla nationer vinns över. Utan effektivt organiserade *demokratiska* förhållanden mellan nationerna – och följaktligen utan frihet till avskiljande – är arbetarnas och överhuvudtaget de arbetande folkens inbördeskrig i alla länder mot borgarklassen *omöjligt*.

Utnyttja den borgerliga demokratin till socialistisk och konsekvent demokratisk organisering av proletariatet mot bourgeoisin och mot opportunismen. Det finns ingen annan väg. Det finns *ingen* annan utväg. Precis som livet självt, känner marxismen ingen annan utväg. Vi måste leda fritt avskiljande och fritt sammansmältande av nationer längs den vägen, inte kämpa emot dem, inte frukta att detta kommer att "besudla" "renheten" i våra ekonomiska mål.